

UCHWAŁA Nr / /2023
Sejmiku Województwa Opolskiego
z dnia 2023 r.

w sprawie rozpatrzenia petycji dotyczącej zwiększenia świadomości prawnej dotyczącej transplantacji wśród lokalnej społeczności

Na podstawie art. 30a ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tj. Dz.U. z 2022 r., poz. 2094) oraz w związku z art. 9 ust. 2 ustawy o petycjach z dnia 11 lipca 2014 r. (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 870 ze zm.), Sejmik Województwa Opolskiego uchwala, co następuje:

§ 1

Sejmik Województwa Opolskiego po zapoznaniu się ze stanowiskiem Komisji Skarg, Wniosków i Petycji popiera wniosek zawarty w petycji dotyczący zamieszczenia na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego lub w innych środkach masowego przekazu, informacji na temat stanu prawnego, regulującego pobieranie komórek, tkanek i narządów od zmarłych osób w celu ich przeszczepienia.

§ 2

Stanowisko Komisji Skarg, Wniosków i Petycji, o którym mowa w §1, stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Przewodniczącemu Sejmiku Województwa Opolskiego i Zarządowi Województwa Opolskiego.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik
do projektu uchwały Nr / /2023
Sejmiku Województwa Opolskiego
z dnia 2023 r.

Stanowisko Komisji Skarg, Wniosków i Petycji w sprawie rozpatrzenia petycji dotyczącej zwiększenia świadomości prawnej dotyczącej transplantacji wśród lokalnej społeczności.

Zgodnie z art. 30a ust. 1 ustawy o samorządzie województwa (tj. Dz.U. z 2022 r., poz. 2094) przedmiotowa petycja została skierowana do Przewodniczącej Komisji Skarg, Wniosków i Petycji przez Przewodniczącą Sejmiku Województwa Opolskiego, w celu zbadania jej przez Komisję, do której należy badanie petycji składanych przez obywateli i przedstawienie stanowiska w sprawie Sejmikowi Województwa Opolskiego. Następnie Komisja Skarg, Wniosków i Petycji na posiedzeniu w dniu 13 marca 2023 r. po przeprowadzonej analizie:

a) zgłoszonego w petycji wniosku dotyczącego zamieszczenia na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego lub w innych środkach masowego przekazu, informacji na temat stanu prawnego, regulującego pobieranie komórek, tkanek i narządów od zmarłych osób w celu ich przeszczepienia,

b) właściwych w sprawie przepisów prawa tj.

- ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 870 ze zm.),

- ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tj. Dz.U. z 2022 r., poz. 2094),

- ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 2134 ze zm.)

oraz po zapoznaniu się ze:

c) Stanowiskiem Zarządu Województwa Opolskiego z dnia 8 marca 2023 r., Komisja ustaliła, co następuje.

Zgodnie z obowiązującym w Polsce stanem prawnym (Ustawa z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów) pobrania komórek, tkanek lub narządów ze zwłok ludzkich w celu ich przeszczepienia można dokonać, jeżeli osoba zmarła nie wyraziła za życia sprzeciwu. W przypadku małoletniego lub innej osoby, która nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, sprzeciw może wyrazić za ich życia przedstawiciel ustawowy, natomiast w przypadku małoletniego powyżej lat szesnastu sprzeciw może wyrazić również ten małoletni. Sprzeciw można wyrazić w formie: wpisu w centralnym rejestrze sprzeciwów na pobranie komórek, tkanek i narządów ze zwłok ludzkich, prowadzonym

przez Centrum Organizacyjno-Koordynacyjne do Spraw Transplantacji „Poltransplant”, oświadczenia pisemnego, zaopatrzonego we własnoręczny podpis lub oświadczenia ustnego, złożonego w obecności co najmniej dwóch świadków, pisemnie przez nich potwierdzonego. Transplantacja narządów jest metodą leczenia ratującego życie i zdrowie pacjentów, stosowaną w przypadku schyłkowej niewydolności organów, a wykorzystywane w transplantologii narządy pochodzą głównie od dawców zmarłych. W maju 2022 r. Najwyższa Izba Kontroli opublikowała Raport, poświęcony organizacji i finansowaniu przeszczepianiu narządów w Polsce. Jego wyniki wskazują na konieczność podjęcia wielu zmian w tym obszarze, wśród których jednym z kluczowych jest podjęcie działań na rzecz zwiększenia liczby dawców. Według stanu na koniec 2020 r. na krajowej liście osób oczekujących na przeszczep narządów było 1799 osób. Średni czas oczekiwania na przeszczep wynosił: w przypadku nerki – 430 dni (w trybie pilnym – 30 dni), serca – 603 dni (w trybie pilnym – 91 dni), płuc – 225 dni (jeden dzień w trybie pilnym), a wątroby 121 dni (jeden dzień w trybie pilnym). Według stanu na koniec I półrocza 2021 r. na przeszczep narządu czekało 1630 osób (w trybie pilnym – 58 osób). Najwięcej osób oczekiwało w trybie zwykłym – na przeszczepienie nerki 968 osób, a w trybie pilnym – na przeszczep serca 49 osób. W latach 2016-2021 (I półrocze) czas oczekiwania na przeszczep narządu sukcesywnie się wydłużał, w 2016 r. rekordziści na transplantacje czekali ponad 4 lata, a w 2020 r. nawet 12 lat. W latach 2016-2020 od dawców zmarłych, u których stwierdzono śmierć, pobrano łącznie 7882 narządy, a przeszczepiono 7344 narządy (93% pobranych). Z kolei od dawców żywych pobrano w sumie 352 narządy i tyle samo przeszczepiono. Do wzrostu liczby potencjalnych dawców może przyczynić się zwiększenie świadomości społecznej na temat obowiązujących w Polsce przepisów, regulujących kwestię pobierania narządów w połączeniu z kampanią edukacyjną, informującą o potrzebach i wynikach przeszczepienia narządów, która upowszechni w społeczeństwie wiedzę o skuteczności tej metody leczenia. Obowiązujący w Polsce model tzw. domniemanej zgody dla pobrania narządów zakłada, że jeżeli osoba zmarła nie wyraziła sprzeciwu, dotyczącego pobrania jej narządów po śmierci, uznaje się, że zgadza się na wystąpienie takiej ewentualności. Wszystkie zmarłe osoby, które nie wyraziły sprzeciwu, są zatem włączone w krąg dawców. Jednakże w praktyce, brak zgłoszenia sprzeciwu niekoniecznie musi oznaczać zgodę, może natomiast wynikać z nieświadomości, niewiedzy lub obawy dotyczącej ujawnienia własnych poglądów, której może dodatkowo towarzyszyć niechęć zostania dawcą. Choć w przypadku zastosowania zgody domniemanej bliscy osoby zmarłej nie mają kompetencji do decydowania, czy możliwe jest pobranie od niej narządów, to jednak w praktyce personel medyczny najczęściej rozmawia z rodziną zmarłego, w celu ustalenia jego stanowiska na temat pośmiertnego dawstwa narządów, nawet jeśli w Centralnym Rejestrze

Sprzeciwów nie został zarejestrowany sprzeciw zmarłego. Odpowiedzialność rodziny w tym zakresie może być jednak kłopotliwa i prowadzić do dylematów moralnych jej członków, którzy chcieliby postąpić z wolą osoby zmarłej, a często wola ta nie jest im znana. Z drugiej strony, odmowa rodziny na pobranie organów w sytuacji, kiedy sam zmarły udzielił wyraźnej zgody, stanowi podważenie jego autonomicznej decyzji. Dlatego też, aby uniknąć potrzeby domniemywania czyjeś woli w przypadku niespodziewanej śmierci, niezależnie od wyznawanego światopoglądu warto, aby każdy poinformował bliskich o swojej decyzji w kwestii ewentualnego pośmiertnego oddania narządów. Podsumowując, w Polsce każda osoba zmarła może być uważana za potencjalnego dawcę tkanek i narządów, jeśli za życia nie wyraziła sprzeciwu. Lekarze, pod opieką których był zmarły, informują zwykle rodzinę o śmierci i zamiarze pobrania narządów do przeszczepienia oraz pytają, czy zmarły za życia nie wyraził sprzeciwu ustnie w obecności świadków, nie muszą natomiast prosić rodziny o wyrażenie zgody na pobranie narządów. Jeśli zmarły pozostawił pisemny zapis dotyczący jego woli odnośnie pobrania narządów po śmierci (np. oświadczenie woli), lekarze respektują jego decyzję. Bliscy mogą jedynie potwierdzić opinię zmarłego na temat pobrania narządów, jeśli ją znają. Dlatego też tak istotna jest świadomość społeczna, dotycząca zasad oraz przepisów prawnych, regulujących kwestię pobierania narządów do przeszczepu. Każdy pełnoletni obywatel powinien posiadać w tym zakresie wiedzę, która umożliwi mu podjęcie świadomej, niezależnej decyzji, dotyczącej dysponowania jego ciałem po śmierci.

W związku z powyższym, Komisja Skarg, Wniosków i Petycji, postanowiła poprzeć inicjatywę petytora i rekomenduje Zarządowi Województwa Opolskiego podjęcie działań, mających na celu rozpropagowanie informacji na temat obecnego w Polsce stanu prawnego, regulującego pobieranie komórek, tkanek i narządów od zmarłych osób. W tym celu proponuje się opracowanie materiału informacyjnego, który zostałby zamieszczony na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego oraz w mediach społecznościowych (facebook).

Uzasadnienie

Na podstawie art. 30a ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tj. Dz.U. z 2022 r., poz. 2094) sejmik województwa rozpatruje petycje składane przez obywateli; w tym celu powołuje komisję skarg, wniosków i petycji. Zgodnie natomiast z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 o petycjach (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 870 ze zm.), petycja złożona do organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego jest rozpatrywana przez ten organ.

Sejmik Województwa Opolskiego podejmuje uchwałę w przedmiotowej sprawie po zapoznaniu się z petycją, która wpłynęła do Sejmiku Województwa Opolskiego w dniu 14 lutego 2023 r. oraz ze stanowiskiem Komisji Skarg, Wniosków i Petycji Sejmiku Województwa Opolskiego, sporządzonym zgodnie art. 30a ust. 1 ustawy o samorządzie województwa z dnia 5 czerwca 1998 r.

W przypadku przyjęcia przez Sejmik Województwa Opolskiego w całości ustaleń Komisji Skarg, Wniosków i Petycji, stanowisko Komisji będące załącznikiem do niniejszej uchwały staje się jednocześnie uzasadnieniem przedmiotowej uchwały.